

Tillgänglighetssakkunnigas
riksförening

2020-12-30

Diarienummer
002/2020

Ert diarienummer
2019/072424

Arbetsmiljöverket
112 79 STOCKHOLM
remiss@av.se

Yttrande över förslag på Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd i en ny struktur 2019/072424

Branschföreningen Tillgänglighetssakkunnigas riksorganisation, TILRF, är en ideell förening för personer yrkesverksamma som certifierade sakkunniga av tillgänglighet enligt TIL 2 (Boverkets föreskrifter och allmänna råd 2011:18 om certifiering av sakkunniga av tillgänglighet). Tillgänglighetssakkunniga är en av de yrkeskårer som följer byggprojekt från programfasen till färdig byggnad, tolkar regelverket och arbetar för att det följs. Regelverken är inte alltid logiskt organiserade och föreskrifter från olika myndigheter överlappar ofta varandra. Vi ser att många aktörer har svårt att navigera i de lagar, föreskrifter och råd som styr byggandet och vi är därför positiva till Arbetsmiljöverkets ambition att förenkla och förtydliga regelverket samt att det utformas för att kunna möta ett arbetsliv i förändring.

Enligt önskemål lämnar TILRF synpunkter på den nya regelstrukturen samt på sakinnehållet i Grundläggande arbetsmiljörregler vid planering, projektering och samordning för byggherre, projektör eller byggarbetsmiljösamordnare.

1. TILRF:s ställningstagande till förslaget på ny regelstruktur, sett utifrån ett tillgänglighetsperspektiv

1.1. TILRF tillstyrker förslaget på ny regelstruktur

- enhetlig utformning med förklaring om varför föreskrifterna finns, när de gäller, vem de riktar sig till samt även definitionerna av terminologin och den språkliga översynen av hela regelverket. Se dock kommentar under 1.3.
- omgruppering och insortering av föreskrifterna i en ny struktur med sammanslagning av de många grundförfattningarna till färre – från 67 till 14 häften.
- indelning av häftena i tre grupper med varje häfte indelat i avdelningar och kapitel.
- placering av de allmänna råden i anslutning till respektive föreskrifter samt omformulering så att de inte ska kunna uppfattas som tvingande utan endast visa möjliga sätt att efterleva föreskriften.

1.2. TILRF föreslår förtydliganden i Grundläggande arbetsmiljörregler vid planering, projektering och samordning – för dig som är byggherre, projektör eller byggarbetsmiljösamordnare (1.2)

Det behöver förtydligas hur kontrollen ska ske under byggprocessens skeden så att arbetsmiljökraven för bruksskedet uppfylls.

Vilka krav som ska kontrolleras under byggprocessen anges i Plan- och Bygglagen (PBL), Plan- och byggförordningen (PBF), Boverkets konstruktionsregler (EKS) samt Boverkets byggregler (BBR). Granskning av regeluppfyllnaden följer byggprocessens olika faser.

Föreskriften riktar sig till byggherre, projektör eller byggarbetsmiljösamordnare. Den fokuserar till stor del på arbetsmiljöfrågorna under själva byggprocessen och i mindre utsträckning på bruksskedet, som är den avgjort längsta fasen för byggnaden. Vi i TILRF ser ett behov av att kraven som ställs i arbetsmiljöverkets föreskrifter inarbetas i byggprocessens handlingar.

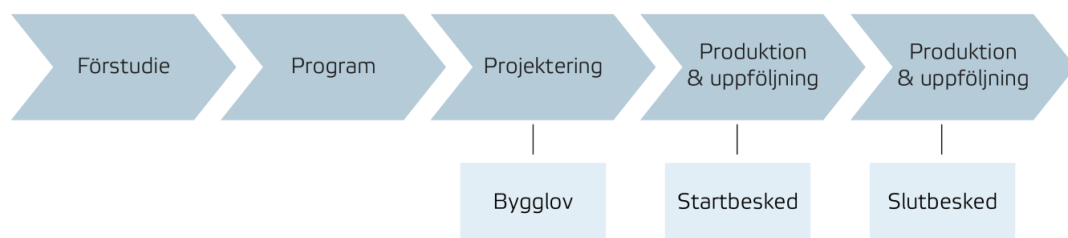

Bild: Jenny/Lilja/Boverket

Bas-P föreslås få ett stort ansvar för arbetsmiljöfrågorna men har en begränsad möjlighet att driva igenom kraven. I 6kap 3§ står det visserligen att projektörerna ska "rätta sig efter Bas-P" men några möjligheter att ställa krav på detta finns inte. Det saknas krav på granskning och utlåtanden som visar att arbetsmiljökraven är uppfyllda. Det är först när byggnaden är färdigställd och någon påtalar en brist som Arbetsmiljöverket gör en inspektion på plats och kan ställa krav på åtgärdande. Ju tidigare i processen föreskriftskraven ställs desto troligare är det att det blir rätt på slutet. Om BAS-P hade en mer formell roll i tidigt skede så skulle arbetsmiljökraven kunna säkerställas från början.

Byggsamordarens roll i byggprocessen är att informera om arbetsmiljökraven så att projektörerna kan arbeta in dessa i sina handlingar. Det ställs inte krav på att byggsamordnaren ska ha kunskap inom sakområden som till exempel tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. Vi ser därför en stor risk i att byggsamordnaren ska ansvara för tillgänglighetsfrågorna. Av PBL Kap 8 §6.1 framgår att kravet på tillgänglighet gäller på arbetsplatser om det inte är obefogat med hänsyn till den verksamhet som lokalen är avsedd för. Det finns med andra ord här en koppling mellan bygglagstiftningen och arbetsmiljölagstiftningen, vilket innebär att sakkunniga enligt PBL formellt skulle kunna granska enligt sina fackområden även på en arbetsplats.

1.3 TILRF föreslår en översyn av vissa benämningar

TILRF noterar att Arbetsmiljöverket behållit benämningen "byggherre" vilket är bra eftersom mycket i processen bygger på likalydande terminologi.

Däremot ser vi behov av en viss översyn av att de begrepp och definitioner som används i Arbetsmiljöverkets regler verkligen överensstämmer med de begrepp och definitioner som förekommer i Boverkets byggregler. I AFS 2020:1 hittar vi en otydlighet just avseende terminologi. "Utrymningsplats" som i BBR 5:248 anges som ett utrymme där personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan avvakta fortsatt utrymning benämns "tillfällig utrymningsplats" i AFS 2020:1 91§ och i Definitioner. Enligt vår erfarenhet från den korta tid den nya utgåvan av Arbetsplatsens utformning funnits har tveksamhet uppstått hos brandsakkunniga om vilka krav som gäller för "tillfällig utrymningsplats" till skillnad från BBR:s begrepp "utrymningsplats". Vår egen bedömning är att den korrekta benämningen är just "utrymningsplats" och att det inte har varit Arbetsmiljöverkets avsikt att införa ett nytt begrepp.

TILRF föreslår att Arbetsmiljöverket gör en jämförande analys mellan sina föreskrifter och motsvarande från annan myndighet så att exakt samma definitioner och ord används.

2. Slutkommentar

Att tillgänglighetskraven är uppfyllda, för annat än arbetsmiljökrav, kontrolleras vid tre tillfällen - inför bygglov, vid det tekniska samrådet samt inför beviljande av slutbesked. Men inte vid något av dessa tillfällen ställs krav på att kontrollera att Arbetsmiljöverkets föreskrifter är uppfyllda. Byggnadsnämnden kontrollerar endast de krav som följer av PBL. Detta är naturligtvis ett stort problem för regelefterlevnaden och förhållandet behöver ses över.

TILRF föreslår att Arbetsmiljöverket tillsammans med Boverket ser över hur arbetsmiljökraven ska kunna granskas i bygglovsprocessen och av dem som idag har expertkunskaper inom respektive sakområde, exempelvis tillgänglighetssakkunniga.

Vi som är certifierade tillgänglighetssakkunniga med god insikt i projekterings- och byggprocessen tolkar dagligen bygglagstiftningens många krav och har god insikt i hur föreskrifterna fungerar i byggprocessen. Denna kunskap ställer vi framledes gärna till förfogande för Arbetsmiljöverket.

TILLGÄNGLIGHETSSAKKUNNIGAS RIKSFÖRENING, TILRF

Remissvaret har utarbetats för TILRF styrelse av Per Jameson, Monika Albertsson, Elisabeth Lundgren och Karin Gårdenäs. Styrelsens sammansättning se www.tilrf.se.